

Postanowienie z dnia 29 stycznia 2008 r.

II UZ 45/07

Ustanowienie dla strony w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych adwokata lub radcy prawnego z urzędu na podstawie art. 117 § 6 k.p.c. nie jest równoznaczne ze zwolnieniem od obowiązku uiszczenia opłaty podstawowej od pism procesowych wymienionych w art. 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.).

Przewodniczący SSN Roman Kuczyński, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Jolanta Strusińska-Żukowska (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 29 stycznia 2008 r. sprawy z wniosku Andrzeja G. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w T. o odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy, na skutek zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Okręgowego we Włocławku z dnia 2 października 2007 r. [...]

- 1) o d d a l i ł zażalenie,
- 2) oddalił wniosek o zasądzenie kosztów zastępstwa.

U z a s a d n i e n i e

Postanowieniem z dnia 2 października 2007 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Włocławku odrzucił skargę kasacyjną ubezpieczonego Andrzeja G. od wyroku tego Sądu z dnia 29 czerwca 2007 r. ze względu na jej nieopłacenie. Sąd Okręgowy stwierdził, że w myśl art. 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398) od skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych pobiera się opłatę podstawową w kwocie 30 zł. Natomiast na podstawie art. 130² § 3 k.p.c. Sąd odrzuca bez wezwania o uiszczenie opłaty skargę kasacyjną wniesioną przez adwokata w sytuacji, gdy podlegała opłacie w wysokości stałej, a zgodnie z art. 398⁶ § 2 k.p.c. Sąd

drugiej instancji odrzuca na posiedzeniu niejawnym skargę kasacyjną, która nie została opłacona.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył ubezpieczony, wnosząc o jego uchylenie oraz o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Skarżący podniósł, że wnioskodawca był zwolniony od kosztów sądowych, gdyż tylko w takim przypadku - w myśl art. 117 § 1 k.p.c. - mógł otrzymać pełnomocnika z urzędu. Warunkiem koniecznym przyznania pełnomocnika z urzędu jest bowiem uprzednie zwolnienie strony od kosztów. W przedmiotowej sprawie nie ma przy tym zastosowania art. 14 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, bowiem w tym zakresie ma zastosowanie przepis szczególny - art. 96 ust. 1 pkt 4, zgodnie z którym strona wnosząca odwołanie nie ma obowiązku uiszczania kosztów sądowych, z zastrzeżeniem art. 36 ustawy. Odesłanie tego wyjątkowego przepisu nie odnosi się do art. 14 ust. 2 ustawy, a więc przepis ten nie mógł mieć zastosowania w drodze wykładni rozszerzającej dokonanej przez Sąd Okręgowy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest nieuzasadnione. Niniejsza sprawa jest sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych, a wszczęta została na skutek odwołania ubezpieczonego od decyzji organu rentowego. Z art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm., powoływanej dalej jako „ustawa o kosztach”), wynika, że strona wnosząca odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych nie ma obowiązku uiszczania kosztów sądowych, z zastrzeżeniem art. 36 tej ustawy. Wnioskodawca jest więc stroną korzystającą z ustawowego zwolnienia od kosztów sądowych, wobec czego nie ma racji, gdy twierdzi, że przyznanie mu pełnomocnika z urzędu było równoznaczne ze zwolnieniem go od kosztów sądowych przez sąd z uwagi na treść art. 117 § 1 k.p.c. Przepis ten nie znajduje bowiem zastosowania do rozpoznania wniosku o ustanowienie adwokata z urzędu dla strony zwolnionej od obowiązku ponoszenia kosztów z mocy ustawy. W takiej sytuacji ustanowienie pełnomocnika z urzędu następuje na podstawie art. 117 § 6 k.p.c., zgodnie z którym strona korzystająca z ustawowego zwolnienia od kosztów sądowych może zgłosić wniosek o ustanowienie dla niej adwokata lub radcy prawnego z urzędu, jeżeli na podstawie oświadczenia zawartego we wnio-

sku, obejmującego szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania, wykaże, że nie może, bez uszczerbku utrzymania swojego i rodziny, ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego. Warunkiem ustanowienia adwokata dla strony ustawowo zwolnionej od obowiązku uiszczania kosztów sądowych nie jest więc, bo być nie może, uprzednie zwolnienie jej od tych kosztów przez sąd, a tym samym twierdzenie skarżącego, że w tym przypadku wniosek o przyznanie pełnomocnika z urzędu zawiera w sobie implicite wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, jest nieuprawnione. Tym samym ustanowienie dla ubezpieczonego adwokata z urzędu nie może być uznane za równoznaczne ze zwolnieniem go od ponoszenia kosztów sądowych przewidzianych przez art. 36 ustawy o kosztach, które z uwagi na zastrzeżenie zawarte w art. 96 ust. 1 pkt 4 tej ustawy, obowiązany jest uiścić pomimo tego, że jest stroną korzystającą z ustawowego zwolnienia od kosztów sądowych. Przepis art. 36 ustawy o kosztach stanowi zaś o konieczności uiszczenia w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych opłaty podstawowej w kwocie 30 zł wyłącznie od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Całkowicie niezrozumiałe są przy tym zarzuty skarżącego odnoszące się do naruszenia art. 14 ust. 2 ustawy o kosztach, zgodnie z którym opłata podstawowa pobierana była także od podlegających opłacie pism wnoszonych przez stronę zwolnioną od kosztów sądowych przez sąd, chyba że ustawa stanowiła inaczej. Ustawą z dnia 14 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2007 r., Nr 21, poz. 123) z dniem 10 marca 2007 r. uchylono bowiem przepis art. 14 ust. 2 i zmieniono jednocześnie art. 100 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Zgodnie z art. 100 ust. 2 w nowym brzmieniu, Sąd może zwolnić stronę od kosztów sądowych w całości i w takim przypadku stosuje się odpowiednio przepis art. 100 ust. 1 ustawy. Tak więc od tej daty strona zwolniona od kosztów sądowych przez sąd nie ma również obowiązku uiszczania opłaty podstawowej od wnoszonych przez nią środków zaskarżenia, wobec czego odwołujący się w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych, korzystający z ustawowego zwolnienia od kosztów, może ubiegać się o zwolnienie od obowiązku ponoszenia opłaty podstawowej od pism wymienionych w art. 36 ustawy. Nie jest to jednakże warunek ustanowienia dla tej strony pełnomocnika z urzędu, wobec czego przy środkach odwoławczych objętych przymusem adwokacko - radcowskim, kolejność czynności zmierzających do ustanowienia pełnomocnika z urzędu i zwolnienia ubezpieczonego

od obowiązku poniesienia opłaty podstawowej będzie zupełnie odwrotna od opisanych przez skarżącego w uzasadnieniu zażalenia. Pierwotny charakter musi mieć bowiem wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, a dopiero wniesienie, np. skargi kasacyjnej przez tego pełnomocnika, co implikuje konieczność uiszczenia opłaty podstawowej, otwiera drogę do żądania zwolnienia od tej opłaty, jeżeli strona z powodów określonych w art. 102 ustawy o kosztach, nie może jej ponieść.

W sprawie niniejszej odwołujący się nie złożył jednak wniosku o zwolnienie go przez sąd od konieczności poniesienia takiej opłaty, wobec czego w myśl art. 10 ustawy o kosztach, obowiązany był ją uiszczyć przy wniesieniu do sądu skargi kasacyjnej. Nie jest sporne, że ten środek odwoławczy nie został jednak opłacony, a że wnosił go pełnomocnik ubezpieczonego będący adwokatem, zastosowanie znajdował przepis art. 130² § 3 k.p.c., zgodnie z którym w takiej sytuacji skarga kasacyjna podlega odrzuceniu bez wzywania do usunięcia tego braku, jak prawidłowo stwierdził Sąd Okręgowy.

Z tych względów, na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁴ k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił jak w pkt 1 sentencji.

Odmawiając zasądzenia kosztów nieopłaconej pomocy prawnej Sąd Najwyższy wziął natomiast pod uwagę, że rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz.1348 ze zm.) stanowi, iż adwokatowi ustanowionemu z urzędu przysługuje prawo domagania się od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej w wysokości określonej w rozporządzeniu (§ 19 - 21). Pomoc ta jednak powinna być udzielana zgodnie z wymaganiami stawianymi profesjonalście, na co już wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy (por. np. postanowienie z dnia 14 sierpnia 1997 r., II CZ 88/97, OSNC 1998 nr 3, poz. 40). W niniejszej sprawie „pomoc prawna” udzielona wnioskodawcy polegała na sporządzeniu zażalenia na postanowienie Sądu Okręgowego odrzucające skargę kasacyjną z tego powodu, iż pełnomocnik nie dopełnił podstawowego obowiązku w postaci konieczności opłacenia tego środka odwoławczego, a zatem w istocie stanowiła nieskuteczną próbę naprawienia własnego błędu. Zdaniem Sądu Najwyższego, sprzeczne z zasadą profesjonalizmu czynności adwokata ustanowionego z urzędu nie uprawniają go do skutecznego domagania się przyznania mu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej. Za takie należy uznać zaś czynności adwokata w niniejszej sprawie i dlatego brak jest podstaw, by z mocy wy-

mienionych przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. przyznać mu zwrot tych kosztów

=====